Конгрес
Українських
Націоналістів

Змагатимеш до поширення сили, слави, багатства і величі Української Держави

НАЦІЯ І ДЕРЖАВА

e-mail: nacija@ukr.net www.cun.org.ua 14 березня 2013 року № 11 (486)

"Я ВІРЮ В УКРАЇНСЬКУ НАЦІЮ..."

Конгрес вшанував пам'ять своєї засновниці Слави Стецько

12 березня Конгрес Українських Націоналістів ушанував пам'ять своєї засновниці й багатолітньої Голови, депутата Верховної Ради трьох скликань, Голови Проводу ОУН Слави Стецько, яка відійшла у вічність 10 років тому.

Однопартійці, побратими Слави Стецько разом із духовенством вирушили скорботною ходою Байковим кладовищем до її могили. Панахиду за Великою донькою українського народу відслужили настоятель Свято-Володимирського кафедрального патріаршого собору УПЦ КП протоієрей Борис Табачек і настоятель храму святого Миколая на Аскольдовій могилі УГКЦ отець Ігор Онишкевич.

Після завершення панахиди слово про Славу Стецько мав Голова Конгресу Українських Націоналістів Степан Брацюнь. Він наголосив, що засновниця Конгресу була непересічною людиною, справжнім борцем, блискучим політиком і водночас чуйною людиною, доброю християнкою. Лідер Конгресу сказав, що партія й зараз продовжує боротьбу за Україну, яку протягом усього життя провадила її засновниця в лавах ОУН, на посаді Президента АБН, Голови Конгресу Українських Націоналістів.

Своїми спогадами про Славу Стецько поділилися політики, громадські діячі, побратими покійної, зокрема Голова КУНу 2003–2010 рр. Олексій Івченко, голова Спілки офіцерів України, капітан першого рангу Євген Лупаков, народний депутат 2-го скликання від Конгресу Тарас Процев'ят, народний депутат 3-го й 4-го скликань, голова Секретаріату Української народної партії Валерій Асадчев, заступник голови ВУТ "Просвіта" Микола Нестерчук та голова Секретаріату Головного Проводу КУНу Володимир Манько.

Улюблені пісні пані Слави біля її могили виконав хор парафії Церкви Бориса і Гліба УАПЦ.

На завершення Голова Конгресу Степан Брацюнь зачитав промову Слави Стецько при виголошенні присяги народного депутата у Верховній Раді України в 1997 році, в якій були такі слова: "Так, ми велика нація. Ми маємо працьовитий народ. Нам потрібно розбудити волю українського народу до державного життя. Я вірю, що український нарід стане господарем на своїй землі. Я вірю в силу українського націоналізму, я вірю в українську націю. Слава Україні!"

Вічна пам'ять Великій дочці України Славі Стецько…

Прес-служба КУНу

ГЕРОЯМ – СЛАВА!

РОМАНА ШУХЕВИЧА ВШАНУВАЛИ У ЗАБОЛОТІВЦІ

П'ятого березня 2013 року в селі Заболотівка Чортківського району на Тернопільщині відбулася панахида-реквієм з нагоди 63-ї річниці загибелі Головного командира Української Повстанської Армії, генерал-хорунжого, Героя України Романа Шухевича (Тараса Чупринки).

Захід організувала Чортківська районна організація Конгресу Українських Націоналістів. Канцлер Бучацької єпархії УГКЦ Володимир Заболотний та місцевий парох Ігор Лечук відправили панахиду за загиблим. Слово мали голова районної організації КУНу Іван Віват *(див. фото)*, заступник голови районної ради Любомир Хруставка, депутат районної ради, голова районної організації ВО "Батьківщина" В.Шепета, заступник голови районної організації ВО "Свобода" Я.Дзісяк, народний депутат України декількох скликань Ярослав Джоджик, представник Заліщицької районної організації політичної партії "Наша Україна". Заболотівський сільський голова, заступник голови РО КУНу Михайло Фойдюк висловив подяку гостям за участь в панахиді-реквіємі.

У заходах взяли участь голова районної ради Володимир Заліщук та заступник голови райдержадміністрації Іван Стечишин, депутати райради, члени Братства ОУН-УПА, Товариства політв'язнів і репресованих, місцеві жителі та гості села.

ВИДАТНІ УКРАЇНЦІ

ВЕЛИКА РОДИНА

Велика родина справжніх патріотів отримала від своїх предків дивовижне прізвище БАНДЕРА, що означає Прапор. Степана історія обрала героєм української нації, її символом. Батько – священик Української греко-католицької церкви, виховав своїх дітей у любові до Бога і України, не зламався під тягарем страшних випробувань, не зрадив Віри і Чину. Нескореними пішли у засвіти після страждань його сини, брати Степана.

Мученицька доля судилася і сестрам Степана Бандери. Володимира Бандера була четвертою дитиною у багатодітній сім'ї Мирослави та отця Андрія. Вона народилася 10 березня 1913 року. Після смерті матері Володимиру взяла на виховання тітка Катерина. По закінченні семирічки Володимира склала іспит до польської гімназії у Стрию, яку скінчила у 1932 році. А в 1933 році вийшла заміж за священика Теодора Давидюка. Її спіткала тяжка доля тисяч українських патріоток, які зазнали переслідувань від окупантів. У 1946 році була заарештована разом з чоловіком, унаслідок чого їхні п'ятеро малих дітей потрапили до сирітського будинку. А Володимиру засудили до 10 років каторги, які вона відбувала у Красноярському краї окремо від чоловіка. Згодом дітей виховували рідні. Після шести сибірських літ її разом з політв'язнями перевезли до Казахстану на кам'яний кар'єр. А потім – на цементний завод. Через деякий час Володимиру перевели до Спаського табору смерті, де щодня гинуло 100 в'язнів.

1953 року Володимиру етапують до Москви і в тюрмі шантажують ріднею, про яку вона нічого не знала. Після зустрічі з сестрами Мартою та Оксаною її повертають у Спаськ, де вона до кінця відбувала термін…

10 березня Володимирі Давидюк-Бандері виповнилося б 100 років. З цієї нагоди у Стрию відкрито пам'ятну таблицю на будинку № 13 на вулиці Дрогобицькій. Тут вони разом з Оксаною мешкали завдяки ініціативі конгресівців Стрийщини на чолі з Миколою Магасом та за дієвої підтримки міського голови Романа Шрамов'ята. Сестер доглядали медсестра Анна Рудник та лікар Марія Шваб'юк.

На урочисте освячення меморіальної таблиці зібралися не лише стрияни, а й гості з Моршина, Дрогобича і Львова. На мітингу, який провадив ініціатор акції вшанування Микола Магас, виступили голова ЛОО КУНу Тарас Гентош, голова Братства ОУН-УПА Дрогобиччини Степан Яворський, козацький отаман Всеволод Іськів, громадський діяч Мирон Бучацький, згадана вище Анна Рудник, голова СМО КУНу Ростислав Готь, представники родини з Калуша. Промовці висловили вдячність організаторам…

…Сестри проживали надзвичайно скромно і аскетично, відмовляючись від усіляких пільг та допомог. Допоки дозволяло здоров'я вони брали активну участь у громадському житті міста, краю, були глибоко віруючими людьми і до останніх днів намагалися бути гідними свого Великого брата – Степана Бандери.

Ігор ДАНИЛИХА, голова Секретаріату ЛОО КУНу

11
4 820102 210017

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

"ЛЮДИНА-ЕПОХА". Слайд-лекція

У день пам'яті Слави Стецько у Конгресі Українських Націоналістів відбулася слайд-лекція "Людина-епоха", яку провела Ольга Різниченко.

Якщо життя людини порівнювати із словом, то п.Славу Стецько можна було б назвати автором одного із найвизначніших романів, головна героїня якого представляла у світовій політиці повоєнного часу образ вільної України і вела дипломатичну діяльність, щоб організувати по країнах світу опір "тюрмі народів" – російській імперії, дати кожній поневоленій нації можливість власного державного самовираження. Цей насичений подіями, динамічний, високий за стилем і мотиваціями політичний роман розкриває епоху, в якій головна героїня – не тільки впливовий учасник, вона з тих, хто змінював загальну картину світу, переводив її акценти в ціннісну систему координат. Цей роман не тільки читається на одному диханні, він служить зразком для наслідування у моральній площині, інтелектуальному й естетичному вимірах формування з себе органічної національної особистості.

У слайд-лекції "Людина-епоха" до 10-ї річниці відходу у Вічність п. Слави були показані і прокоментовані фотографії за час її понад 50-річної діяльності як активістки і провідника Організації Українських Націоналістів, Антибільшовицького Блоку Народів, Європейської Ради Свободи, Світової Антикомуністичної Ліги. Вона була співорганізаторкою сотень політичних акцій і конференцій, на яких послідовно і безкомпромісно захищали ідею державної незалежності України, національні і людські права українського та інших народів, поневолених тоталітаризмом Росії.

У слайд-лекції лейтмотивом діяльності в еміграції проходить головна мета, про яку сама п. Слава висловилась в одному з інтерв'ю: "Наше життя – то була Україна, все було підпорядковане ідеї її свободи… наші знайомства, товариства. А це були товариства і прийняття у президентів і впливових діячів держав Європи, Америки, Сходу. Згадати хоча б Конрада Аденауера, Шарля де Голля, Фердінанда Маркоса, Чан Кайші, Річарда Ніксона, Джорджа Буша, Рональда Рейгана, якому належить фраза "Ваша свобода – це є наша свобода".

І те, що Україна звільнилась з-під московського рабства, було для п. Слави найвищим щастям, яке вона випромінювала, перебуваючи серед нас. І весь час вона нам втлумачувала, що провідники національної ідеї мусять мати тверду віру у свою справу: Важлива віра, щоб вона інших заманювала, полонила людей. Тоді Україна має всі шанси стати потужною європейською державою!"

ДУМКИ З ПРИВОДУ

ВШАНУВАННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В ДОНЕЦЬКУ

З нагоди 199-ї річниці від дня народження Тараса Шевченка у Донецьку відбулося два окремі пошанувальні дійства – 7 та 9 березня. За "традицією" влади 7 березня на узвичаєну ритуальну церемонію прийшли голова Донецької облдержадміністрації Андрій Шишацький, голова Донецької обласної ради Андрій Федорук, Донецький міський голова Олександр Лук'янченко разом з представниками Партії регіонів. Біля пам'ятника Кобзареві прозвучали вірші поета в рамках літературно-художньої композиції. Потім учасники заходів поклали квіти до пам'ятника Т. Шевченкові. Далі – традиційне спілкування з журналістами. А.Шишацький зазначив, що особисто для нього уривки з прославленого Шевченківського "Заповіту" є духовним стимулом збереження української мови, української пісні і, як наслідок, любові до України, наголосив, що відповідно до Указу глави держави про підготовку до святкування 200-ї річниці від дня народження Т.Шевченка, на Донеччині розроблено комплекс заходів щодо підготовки до ювілейної дати. Будемо сподіватись, що це відбудеться

А 9 березня, теж за традицією біля пам'ятника Т.Шевченку в Донецьку провели захід "Просвіта", "Свобода" та КУН. Жодних представників з інших організацій не було. Хоч лідери опозиції відзначили цю дату, а їх російськомовним представникам в області, мабуть, любий не Шевченко, а "ідоли в чужих чертогах".

До речі, не було жодної людини ні зі славнозвісної бібліотеки Крупської, яка 26 лютого 100-відсотково проголосувала проти присвоєння імені Василя Стуса, ні з художнього, ні з краєзнавчого музею, ні з ВНЗ, технікумів, шкіл, палаців культури, національно-культурних товариств, молодіжних, творчих, релігійних і козацьких організацій, жодного члена Громадської ради при Донецькій ОДА та ін. Не було нікого з влади...

Цікаві коментарі у новинах інтернету про донецьке зібрання біля пам'ятника Тарасу 9 березня: "группа пособников фашизма и фанатов Адольфа Гитлера из ВО "Свобода" и конгресса националистов. Ну, ничего, конец ваш близок" і далі в тому ж дусі. Події з вшануванням 199-річчя Т. Шевченка продемонстрували традиційно низький рівень культури і національної свідомості Донецька. Причому і владних структур, і так званих організацій національно-демократичного спрямування.

Донецьк воістину поза всякою культурою, а не тільки поза українською.

Схоже, господарям Донбасу не потрібні культурні, грамотні й заможні громадяни. А хто ж тоді буде робити за копійки на заводах і копальнях, підприємствах? Адже праця на Донбасі тільки рабська. Лише хтось підняв голову – геть звідси. А за воротами шахти чи підприємства стоїть черга безробітних і готових на все заради шматка хліба рабів, зібраних тут колись з усього СССР.

Вірші Шевченка, як ніколи, актуальні і сьогодні. Бо, на жаль, всі проблеми, які були пекучими для України в XIX сторіччі, залишилися злободенними в незалежній Україні. Особливо у нас, на козацькій Донеччині: де всюди панує російська мова. Не чути української мови у ЗМІ, в культурі, в оголошеннях, у вивісках.

Через рік Україна і світ відзначатимуть Шевченківський ювілей – 200-річчя від дня народження. І кращим подарунком козацькій Донеччині, яка дала нам генія рівня Шевченка Василя Стуса, було б воскресіння Донецького краю як українського, а також декомунізація, десовковізація та дерадянізація. Усе це актуально як ніколи. За українську Донеччину віддали свої життя Василь Стус, Олекса Тихий, Іван Принцевський та багато інших патріотів України.

Віримо і сподіваємося, що нарешті громадськість разом із владою гідно вшанують пам'ять нашого Пророка. Очистимо вулиці, площі, назви міст, назви бібліотек, лікарень тощо від імен кривавих тиранів українського народу.

"І на оновленій землі Врага не буде, супостата,

А буде син, і буде мати, І будуть люде на землі..."

Марія ОЛІЙНИК,
м. Донецьк

ТРИ ПОДІЇ В СВІТЛІ КОБЗАРЯ

"І НА СТОРОЖІ КОЛО ЇХ ПОСТАВЛЮ СЛОВО"

Часом собі думаю: що ж то за дивовижний талант мав цей чоловік, якою силою слова володів, що вмів цим словом промовити до всіх і кожного – до неграмотного і вченого, до дитини і старця! І запалити в серцях ту Божу іскру, яка не лише горіла, а й передавалася від батька до сина протягом багатьох поколінь. Це слово живе в нашому народі, будить його свідомість і змушує задуматися: чиї, яких батьків ми діти? Ніні воно, як ніколи, актуальне, бо не враги-супостати, а самі "діти нерозумні" "України убогої" перекручують материнську мову або й відмовляються від неї, плюндрують історію, нищать, виривають з корінням вільний козацький дух, яким так пишався Кобзар.

– Тарас Шевченко цікавий та актуальний для всіх народів власне тому, що пропонує національну ідеологію, націоналістичний світогляд, а також буттєво-історичний, національно-екзистенційний тип мислення. Мислення у категоріях захисту, відтворення та розвитку нації, – переконаний доктор філологічних наук професор Петро Іванишин.

Ця теза стала квінтесенцією виступу науковця на урочистій академії у Львові з нагоди 199-ї річниці від дня народження Тараса Шевченка. Він також наголосив, що українці повинні жити за Кобзарем, у якому зафіксовано три опорні національні ідеали й найголовніші цінності, що мають визначати орієнтири життя як окремої людини, так і цілого народу, – Бог, Україна і Свобода.

* * *

Дуже промовисто на тлі Шевченківських днів прозвучав у Львові День Гімну України, який власне відбувся 10 березня. Біля міської ратуші зібралося понад дві тисячі людей, щоб разом заспівати "Ще не вмерла Україна". Враження – колосальне. Наче не пісня, а якась могутня хвиля підняла тебе на самісіньке небо. Головна ознака дійства – присутність великої кількості молоді. Приходили цілими родинами, з дітьми, онуками. Студенти розгорнули найбільший в Україні державний прапор. Члени молодіжних громадських організацій та об'єднань – "Пласт", "Завжди вірні", "Борець", "Молодіжний націоналістичний конгрес", "Інститут громадського лідерства", "Студентська рада" – прийшли з символікою своїх організацій.

– Це дуже добре, що в нас проводяться такі свята, – поділився враженнями львів'янин Іван Цюник. – Завжди приходжу на них з дітьми, бо дуже хочу, щоб вони змалечку запам'ятали цю атмосферу, виростали патріотами України.

Івановим донечкам – Надійці, Орисі й Галі – відповідно 8, 6 і 3 роки, але вони голосно й завзято співають, а головне – добре знають текст Гімну.

Ще одним важливим символом свята стала вишиванка. До речі, минулого року в Золочеві було зафіксовано цікавий новий рекорд України з виконання Державного гімну. Для цього майже 3000 містян одягнули вишиванки і зібралися на місцевому стадіоні. Подбали організатори закладу й про його інформаційне забезпечення: усім охочим роздавали листівки з текстом Гімну та історією його написання. Так гості міста, серед яких було багато іноземців, довідалися, що перше публічне виконання гімну "Ще не вмерла Україна" відбулося 10 березня 1865 року в Перемишлі під час першого в Західній Україні Шевченківського концерту. А 6 березня 2003 року Верховна Рада ухвалила Закон "Про Державний гімн України" – "Ще не вмерла Україна" на слова Павла Чубинського та музику Михайла Вербицького.

Тон у виконанні Гімну задавав соліст хору Львівської національної академії імені М. Лисенка та муніципального чоловічого хору "Гомін" Назар Гацишин.

* * *

Ще однією гранню зблиснуло Слово у Львові, коли радянський політв'язень, історик, поет та діяч українського національного руху Валентин Мороз презентував свою книжку "Україна у XX столітті". Свою розмову з читачем автор провадив у легкій, невимушеній манері. Навіть про важкі й трагічні події у своєму житті розповідав з легким гумором, добираючи вдалих жартів і висловів. Тішився, що "якось так виходить, що люди купують" його книжку. Навіть є потреба у перевиданні обох томів.

До слова, перший том "України у XX столітті" видано ще у 2005 році. Там описано історичні події в Україні до 1920 року. Другий том, який побачив світ торік, автор присвятив подіям до 1953 року. Вже готова, признався Валентин Мороз, і третя частина, яка охоплюватиме період від 1953. Цікаво, що в другому томі книжки є підрозділ про третю світову війну. Саме так Валентин Мороз називає так звану "боротьбу за мир".

– Москва захопила півсвіту, в Камбоджі в ході боротьби Москви і не московських сил загинуло півнації, – підкреслив Валентин Мороз.

Леся РУПНЯК

Наші корпункти

Вінниця	Березовський В'ячеслав	(067) 258-55-71
Донецьк	Олійник Марія	(062) 337-23-48
Житомир	Ярмолінський Олег	(067) 702-63-37
Запоріжжя	Тимчина Василь	(0612) 67-31-82
Івано-Франківськ	Салига Роман	(0342) 3-11-35
Кіровоград	Тріщенко Віктор	(0522) 36-95-25
Київська обл.	Сахацький Олександр	(04597) 4-92-93
Київ	Шепетюк Юрій	(044) 278-63-89, 279-68-34
Луцьк	Хомич Іван	8-095-92-66-154
Львів	Динилиха Ігор	(0322) 38-67-63
Миколаїв	Яценьо Софія	(0512) 49-67-90
Одеса	Ролінський Володимир	(095) 678-76-73
Полтава	Паламарчук Дмитро	(050) 171-63-49
Рівне	Бідюк Юрій	(050) 435-34-34
Севастополь	Проценко Володимир	(0692) 48-79-46
Сімферополь	Овчарук Василь	(0652) 29-77-43
Суми	Друзь Віктор	(096) 485-67-37
Тернопіль	Ткач Володимир	(098) 711-05-50
Ужгород	Сачко Олександр	(099) 053-48-69
Харків	Дяків Богдан	(057) 716-02-18
Херсон	Реуцький Іван	(097) 285-32-96
Хмельницький	Бенюк Ніна	(8096) 362-72-23
Черкаси	Савченко Максим	(067) 647-35-24
Чернівці	Лютик Віктор	(0372) 51-02-72
Чернігів	Рябченко Валерій	(04622) 4-38-81

АКЦЕНТИ

ПРО ЩО РОЗПОВІДАЮТЬ ТОПОНІМИ ЛУГАНСЬКА

Народи, які обирають шлях самостійного розвитку, найперше дбають про те, щоб культурний простір їхніх молодих держав не був обтяжений знаками колоніальної або імперської доби. Безліч прикладів цього можна знайти в європейських країнах, що в минулому мали "комуністичну" орієнтацію.

Важливою складовою культурного простору є топоніміка, зокрема назви вулиць, кварталів, площ, провулків тощо – вони не лише є своєрідними пам'ятниками історії та культури народу, що тут проживає, а й самі формують його ідентичність, виховують молоді покоління.

Пораховано, що нині, на 22-му році української незалежності, радянської топоніміки в назвах центральних вулиць наших населених пунктів у 20 разів більше, ніж власне "незалежницьких" найменувань (Грушевського, Січових Стрільців, Незалежності, Героїв Крут тощо). А в найсхіднішому обласному центрі останніх взагалі майже немає.

ЗНАКИ ТОТАЛІТАРНОЇ ДОБИ НА МАПІ ЛУГАНСЬКА

Як відомо, більшовицька влада вольовим рішенням масово перейменовувала не лише вулиці, а й населені пункти (так з'явилися ойконіми-радянізми Сталіно, Леніне, Троцьк, Ворошиловград, Дзержинське), водні об'єкти (річка Сталінка, водопій Енгельса); революційний дух торкнувся навіть антропонімів: Владлен, Сталіна, Кім, Октябрина.

Комунізм офіційно відійшов у минуле, але знаки тоталітарної доби не хочуть полишати Луганськ. І досі тут є аж три вулиці Леніна, площа Леніна, 12 Ленінських провулків. Нікуди не зникали вулиці Карла Маркса, Ульянова, Крупської, Дзержинського, Калініна, Менжинського, Рози Люксембург, Пархоменка, Кірова, Свердлова, Якіра, Революційна, Павліка Морозова й багато-багато інших. Один із мікрорайонів Луганська називається "селище Косіора".

Який виховний потенціал містять ці назви, які історичні особи за ними стоять? Перший секретар Лєнінградського обкома ВКП(б) Сєргєй Кіров, наприклад, колись сказав: "Карать, не только карать, а карать по-настоящему, чтобы на том свете был заметен прирост населения благодаря деятельности нашего ОГПУ". В'ячеслав Менжинський був одним із організаторів сталінських репресій. Станіслав Косіор – безпосередній організатор політики фізичного і духовного геноциду українського народу, що виявився в ліквідації "українізації" і проведенні політики русифікації, здійсненні штучного Голодомору 1932–1933 років в Україні, розгортанні антиукраїнського терору, фабрикуванні численних політичних процесів та масовому винищенні національної інтелігенції…

Поряд із трафаретними радянськими топонімами луганські вулиці зберігають й оригінальні регіоналізми, якот: тупик Паризької комуни, вулиці Старих більшовиків, Юних піонерів, Червоного Профінтерну, МОПРу, Броненосця "Потьомкін", 1-й проїзд вулиці 21-го МЮДу, садиба 1-го тресту їдалень тощо.

Є в Луганську й зовсім екзотичний, як для демократичної країни, топонім – вулиця ОСО. Спілкуючись недавно з однією жінкою, я дізналася, що вона мешкає саме на цій вулиці, і поцікавилася, чи знає вона, що означає ця назва. Та відповіла: "А що? Гарна була людина – ОСО!". Насправді ж в СССР у період 1922–1953 рр. при НКВД, ОГПУ та МГБ існував позасудовий орган, який називався "Особоє совещаніє" (ОСО); за відсутності підозрюваних у скоєнні злочинів та їхніх адвокатів він виносив вироки про тюремне ув'язнення, заслання або смертну кару тисяч невинних людей.

А ЩО Ж ГРОМАДСЬКІСТЬ?

Переважна більшість місцевого населення спокійно ставиться до таких найменувань і не переймається ними. А от представники проукраїнської громадськості неодноразово зверталися до депутатів міськради з вимогою прибрати з мапи міста історично віджилі й просто ганебні для незалежної держави назви.

Так, ще на початку 90-х років великий український патріот, ініціатор багатьох державницьких справ, лікар Юрій Єненко як депутат Луганської міськради наполягав на перейменуванні вулиці ОСО. Були й пропозиції увічнити в назвах луганських вулиць імена видатних українців, зокрема Бориса Грінченка – укладача славетного 4-томного тлумачного "Словаря української мови" (1907–1909 рр.), який жив і працював на Луганщині шість років.

Один із останніх листів такого змісту містив вимогу щодо реалізації президентського указу № 250/2007 про ліквідацію символіки тоталітарного режиму. Громадськість пропонувала внести на розгляд сесії Луганської міськради питання, пов'язане з перейменуванням топонімічних об'єктів, названих іменами катів українського народу – Якіра, Косіора, Тухачевського, Уборевича, а також вулицю ОСО, і висловлювала сподівання, що очищення від ідейної спадщини більшовицького тоталітаризму як організатора одного з наймасовіших у світі народовбивств сприятиме моральному оздоровленню нашого суспільства, вихованню молоді на засадах справжньої демократії і гуманізму.

МІСЦЕВІ ДЕПУТАТИ ВІДРЕАГУВАЛИ… ПО-СВОЄМУ

Луганські депутати – а це в абсолютній більшості регіонали та комуністи – й не думали ліквідувати тоталітарні найменування в Луганську (в цьому блакитні та червоні одностайні). Звітувати перед місцевою громадськістю за свою бездіяльність у цій сфері народні обранці й не збиралися.

А от на офіційний запит провідного радника ВГО "Альянс "Майдан"" Олександра Северина про вжиті заходи щодо виконання названого указу президента, а також указу №75/2010 "Про вшанування учасників боротьби за незалежність України у ХХ столітті" міськрада таки відповіла: мовляв, в інфраструктурі Луганська взагалі немає об'єктів, названих на честь організаторів Голодомору та політичних репресій, та й сама інформація про перелік осіб, причетних до цього, в міськраді відсутня. Автор відповіді, заступник міського голови Олександр Ткаченко зауважив, що причетність осіб до політичних репресій має встановлюватися судом, а на перейменування в міському бюджеті немає коштів (але при цьому він замовчав той факт, що на розвиток російської мови з того ж таки бюджету щороку виділяються мільйонні суми).

А от щодо належного вшанування учасників боротьби за незалежність України – луганців (нібито немає загальноукраїнських борців за цю справу, а також уже спочилих місцевих патріотів – таких, як Борис Грінченко, Микола Руденко, Іван та Надія Світличні, Юрій Єненко), Ткаченко прикинувся дурником, удавши, що мова тут іде виключно про живих людей, і роз'яснив О.Северину, що вони й сьогодні є активними політичними і громадськими діячами й активно залучаються до співпраці з органами місцевого самоврядування (не знаю, кого саме вони запрошують до такої співпраці, а мене як голову місцевого осередку Асоціації дослідників голодоморів в Україні вони ніколи не запрошували).

Пригадую, що на один зі своїх листів до міського голови я таки отримала відповідь. У ній ішлося про те, що недоцільно перейменувати одну з вулиць на ім'я Бориса Грінченка, а от коли збудують якусь нову вулицю, то її вже зможуть назвати на його честь. Тоді подумалося: значить, ніколи цього не буде, адже будівництва в Луганську за всі роки незалежності практично немає.

Аж ось недавно пошукова система в Інтернеті видала інформацію про те, що в Луганську (о диво!) вже є вулиця імені Грінченка. А віднедавна тут є й такі приємні для "незалежницького" вуха топоніми, як вулиці імені Стуса, Богуна, Грушевського, Відродження. Але чи варто радіти з цього приводу? Мабуть, краще плакати, бо ці вулиці розташовані на віддалених околицях міста, і складаються вони лише з двох-трьох приватних будинків…

ЩЕ ОДНА "НОВАЦІЯ" ЛУГАНСЬКИХ САМОВРЯДНИКІВ

А 2002 року луганські депутати зробили справжню топонімічну революцію! Усупереч нормам українського правопису, яких бездоганно дотримувалися навіть радянські чиновники, вони ухвалили рішення, яким запровадили написання назв вулиць, транслітерованих з російської мови. У результаті замість орфографічно правильних назв виникли власне "регіональні" абсурдні найменування-покручі: вул. 300-лєтія Воссоєдінєнія, Совєтская, Лєсі Українкі, Т.Г.Шевчєнко, 30-лєтія Побєди, 18-го Партс'єзда, Карпєнко-Карого, Брєстской крєпості, Красная площадь, Украінская, Остапа Вішні, Звьоздная, Братьєв Сєродєдєнко, 1-й Пятілєтки тощо. Таких назв годі ще десь пошукати!

Цікаво, з якими філологами радилися депутати, коли змінювали топоніми Луганська таким чином? І це їхнє рішення виконується бездоганно й послідовно – в паспортних столах, на підприємствах та в організаціях, у рекламних оголошеннях. І гроші на це віднайшлися!

Отже, на прикладі топонімічної сфери міста Луганська ми бачимо, що Луганська міська рада руками своїх депутатів не лише міцно зберігає пострадянську ментальність місцевих мешканців, а й формує проросійську регіональну ідентичність як основу майбутнього сепаратизму. І робить вона це всупереч деклараціям столичної влади про європейський вектор розвитку України. Але тоді чи такі вже й щирі ті декларації офіційного Києва?

Ірина МАГРИЦЬКА

ПОЗИЦІЯ

Звернення Кримської організації Конгресу Українських Націоналістів

до патріотичних сил України

Ми, кримчани, члени політичної партії Конгрес Українських Націоналістів, гостро відчуваємо важкий тягар імперської інерції в середовищі місцевого населення. Особливо тривожить політична пасивність кримського українства. Даються взнаки трагічні наслідки тривалого колоніального становища людності на цій благодатній українській землі.

Здавалося б, очевидна річ: після сотень років заперечення імперським режимом самого існування нашої нації, заборон наших мови, книги, школи, тотального винищення через розстріли, депортації, голодомори, концтабори, з десятками мільйонів людських жертв та системною асиміляцією, вцілілє українство після визнання Української Самостійної Держави світом мало б стрепенутися, рішуче та масово повернутися до рідної так довго гнобленої мови, організувати бойкот усім проімперським проявам, пам'яттю про пекельно жахливу ціну наших утрат у боротьбі за своє національне існування консолідуватися та рішуче відроджувати свою європейську державність.

Але в значної частини українського, скаліченого імперією суспільства виявилися короткими не лише пам'ять, а й розуміння. Розуміння того, що й дотепер вирішується питання не як нам жити, а бути чи не бути!

Бути нацією і Українською державою, чи, за оцінкою І. Франка – паралітиком на роздоріжжі, людським презирством наче струпом вкритим?!

У цих умовах неймовірно складне завдання постає перед справжньою українською національною елітою – так донести до народних мас суть справи, щоб національний дух масово воскрес, а народ повстав і зайняв становище – бути! Бути нацією і державою! Бо тільки такий народ здатний делегувати на всі рівні влади не суспільних покидьків – ненажерливих грабіжників національного багатства, як це є тепер, а державників-патріотів, які власним здобутком, власним багатством вважатимуть національно-державницьку гідність і добробут населення України.

Справжність національної еліти в очах населення сьогодні визначається її єдністю, консолідованістю політичного чину, жертовністю заради порятунку Вітчизни. Справжність національно-державницької еліти визначається її розумінням, умінням і політичною волею вирішити першочергове завдання – придушити антиукраїнські, антидержавні сили. Доки це завдання не вирішене, доти справді українська державницька еліта не має морального права розтікатися у різні формування та конкурувати між собою. Така розкіш допустима лише після утвердження Української Національної Держави.

Приклад консолідації зобов'язані подати патріотичні сили націоналістичного, тобто – дієвого національно-захисного чину.

Маємо досвід: коли в Криму об'єднуємо зусилля патріотично-державницьких громадських сил, свідомих громадян різних національностей у різних заходах – маємо успіх в пробудженні державницької свідомості населення. Розуміємося в опублікованій в газеті "Голос України", № 34, від 20 лютого 2013 р. інформації про те, що Україна посідає третє місце у світі за природно-ресурсним потенціалом, але за рівнем життя ми не потрапляємо навіть у першу сотню. Тому не дивно, що японський дипломат на запитання: що заважає Україні з її потенціалом стати другою Японією, відповів коротко і мудро: відсутність націоналізму!

Працюймо, щоб до такої мудрості доросли всі українці за етнічним походженням та всі українці за духом, якого б етнічного походження, віри і культури вони не були!

м. Сімферополь

ШЕВЧЕНКОВА УКРАЇНА

ЧИ ІСНУЮТЬ СЬОГОДНІ У КИЄВІ ДВА БУДИНКИ, В ЯКИХ ВОСТАННЄ ЗА ЖИТТЯ ЗУПИНЯВСЯ ТАРАС ШЕВЧЕНКО?

Пішов 200-й рік від дня народження Тараса Григоровича Шевченка. Тижневик "Нація і Держава" планує протягом ювілейного року опублікувати низку матеріалів під рубрикою "Шевченкова Україна", яку ми сьогодні презентуємо краєзнавчим дослідженням, що вперше побачило світ понад 80 літ тому. Пропонована розвідка є передруком маловідомої статті знаного у двадцяті роки київського краєзнавця О.Сімзена-Сичевського.

Інститут Тараса Шевченка
ШЕВЧЕНКО
РІЧНИК ДРУГИЙ
ДВУ
1930
С.325–332

ОЛЕКСІЙ
СІМЗЕН-СИЧЕВСЬКИЙ
(КИЇВ)

ДВА БУДИНКИ В КИЄВІ, ДЕ ЖИВ Т. Г. ШЕВЧЕНКО 1859 РОКУ

За спогадами сучасників, Шевченко в останній свій приїзд до Києва року 1859 мешкав тут у домі Юхима Ботвіновського, а потім у приятеля свого фотографа-художника Івана Гудовського. У своїх відомих "Печерских антиках" М. Лєсков присвячує Юхиму Ботвіновському цілий начерк. А Феофан Лебединцев, перший редактор "Київської старовини", пише, що Ботвіновський брав фактичну участь у звільненні Шевченка із заслання.

Шевченко у Києві в домі Ботвіновського перебував з 31 липня по 7 серпня 1859, поки не отримав дозволу про вільне пересування. На жаль, колишній будинок Ботвіновського тепер у зовсім іншому вигляді, ніж за часів Шевченкових. Тепер це довга цегляна двоповерхова будівля; у горішньому поверсі по вуличному фасаду 16 вікон, в долішньому – 11 вікон, 3 вхідних дверей і надвірня брама посередині будинку. За шевченківських часів тут було два невеличкі будиночки звичайного для тодішнього Києву типу – дерев'яні, обштукатурені, вибілені, з дерев'яними віконницями у вікон, під зеленим залізним дахом (що тоді було ще рідкістю в цьому районі – настелювали здебільша тріскою). Будиночок, що праворуч, ближчий до рогу Стрілецької вулиці, був трохи більший і з мезоніном: шість вікон і двері з вулиці в долішньому поверсі та 4 вікна на вулиці в мезоніні. Лівий будиночок був одноповерховий – 5 вікон і двері з вулиці. Між будиночками, на тому самому місці, де й тепер, була брама в садибу яко місце невибагливого відпочинку Шевченкового. Дворик був чистий, влітку весь устелений зеленою м'якою травою; в глибині подвір'я – невеличкий овочевий садочок. Лівий одноповерховий будиночок здавалося, а правий – з мезоніном – займала родина Ботвіновських. Вхід у цей будиночок, як і тепер, був з вулиці поряд із брамою; біля порогу лежав великий камінь червоного шиферу, яких і тепер багато в садибі Софійського собору. У долішньому поверсі – 3 вікна на вулицю поруч зі входом – була заля; дальші два вікна – вітальня; останнє 6-те вікно – кімнатка, де звичайно жив студент-репетитор дітей Ботвіновського. Ще 3 кімнати долішнього поверху – кабінет самого Юхима Ботвіновського, їдальня та почивальня – виходили вікнами надвір. З долішнього поверху внутрішні сходи вели у мезонін, де було ще дві кімнати, що їх займали діти. В одній з дитячих кімнат, далі від стороннього ока, стояв більярд, що до нього п. Юхим був дуже охочий та майстер грати. У цьому саме будиночку і гостював у Ботвіновських Т. Гр. Шевченко. Обох старих будиночків не зламано, не зруйновано, а лише перебудовано. Уздовж всього вуличного фронту було прибудовано суцільний другий поверх і в такий спосіб обидва будиночки злилися в один; обох їх з усіх боків було обкладено цеглою, у дворі було виведено прибудівлі; вийшла теперішня будівля, що немов охопила собою два колишні окремі будиночки. Всі ці перероблення, за повідомленням А.Д. Поставського, зробив у другій половині 90-х років тодішній власник садиби Фельденкрайз. До того часу садиба зберігала свій первісний вигляд часів Шевченка майже без змін. Всередині будинку, фасадні кімнати – заля, вітальня та кімнатка репетитора – зберіглися й тепер; решта кімнат, що були вікнами надвір, через значні внутрішні перероблення встановити тепер важко. Минуле цього будинку, поскільки пощастило його виявити, таке. Будинок збудував сам Юхим Ботвіновський у другій половині 50-х років на дільниці, яку він дістав у придане за своєю дружиною – Оленою Семеновною – дочкою катедрального протоєрея Софійського собора Лободовського. До того родина Ботвіновських жила у своєму будинку, що містився в районі теперішніх скверів перед будівлею колишніх "присутственных мест" (у першому сквері збоку Софійського собора), недалеко Старокиївської Троїцької церкви, що стояла на місці теперішньої садиби № 17 по Софійському майдану. У цій церкві Юхим Ботвіновський 1852 року, після смерти свого батька Єгора Ботвіновського, був за попа. Років 1857–58, коли було розчищено майдан навколо щойно відбудованої тоді будівлі "присутственных мест", стародавню дерев'яну Троїцьку церкву а разом з нею і будинок Ботвіновського було знесено. Тоді Юхим Ботвіновський і переселився з родиною у свій новий будинок на Ґеоргіївському провулку. Другого ж 1859 року й гостював у новому будинку Шевченко у Ботвіновського. Володів цим будинком п. Юхим дуже недовго. Це є той самий будинок, що його він так віддано та некорисливо віддав у заставу, щоб урятувати чужу йому людину, яка ускочила в лихо. Про це розповідає Лєсков у своїх "Печерських антиках": "Он заложил дом свой и дом тещи своей – вдовы протоиерея Лободовского, надавал векселей и сколотил сумму, чтобы виручить человека, которого он не знал, а узнал только о постигшем его бедствии...

Другого такого поступка, совершенного с полнейшей простотой, сверх сил и по одному порыву великодушия, я не видел".

За браком коштів Ботвіновський не зміг в строк викупити садибу. Року 1866, поховавши жінку свою, Ботвіновський з дітьми виїхав з Ґеоргіївського провулку на В.-Васильківську у найману кватиру близько нової Троїцької церкви, де він і далі був за попа. Будинок на Ґеоргіївському провулку перейшов до заставодержця, якогось доктора Проценка. За Київським путівником початку 80-х років, садиба на Ґеоргіївському провулку рахується ще за якоюсь Проценковою. Характерно, що і за цих років колишній будинок Ботвіновських значиться на Ґеоргіївському провулку ще єдиним: правий бік провулка (від Ґеоргіївської церкви), як і нині, був зайнятий високою білою огорожею садиби Софійського собору та віковими липами й кленами колишнього митрополичого саду, а на лівий бік, очевидно, виходили лише зади садиб Рейтарської вулиці своїми парканами, шопами та садочками. Характер і колорит вулиці був той самий, що й за часів Шевченка. За довідником "Весь Киев", наприкінці 90-х та на початку 900-х років садиба, що нас цікавить, рахується вже за новим власником – Н.І.Фельденкрайзом, відомим власником диліжанса, що ходив між Києвом та Житомиром. Року 1910 садиба рахується за поміщиком В. С. Шпановим. Нині вона належить комгоспові. В 90-х роках, вже як перебудував будинок Фельденкрайз, в ньому містилась Київська повітова поліція. Років 1918–1920 тут жили Г. Нарбут та В. Модзалевський – від самого приїзду до Києва аж до смерти. Наприкінці 1919 року та на початку 1920 мала тут тимчасовий притулок вся Українська Академія Мистецтв. За цих років будинок, де колись знайшов собі пристановище Шевченко, цілком випадково стає за центр українського культурного мистецького життя Києва.

Від Ботвіновського Шевченко перейшов жити до фотографа Гудовського. 1859 року Гудовський жив на куті М.-Житомирської вулиці з боку Хрещатика. Цей будинок стоїть і нині на розі М.-Житомирської вулиці, Хрещатицького (нині Радянського) майдану та Михайлівської вулиці з відповідною нумерацією – № 2/8/1. В протилежність будинкові Ботвіновського він майже цілком зберіг свій первісний вигляд. Не лише на фотографії Біркіна, але й на старовинній літографії академіка Ваничека – цей будинок все такий самий, лише в долішньому поверсі замість вікон зроблено тепер магазинні вітрини та з боку Хрещатицького майдану поставлено залізного балькона.

Будинок кам'яний, двоповерховий, характеристичної часів Миколи 1-го зовнішності, стоїть "покоєм"-головним корпусом на Радянський (Хрещатицький) майдан, а боковими крилами на М.-Житомирську та Михайлівську вулиці. Будинок для свого часу досить великий – у п'ять вікон на майдан і по 11 вікон на бокові вулиці. Тривіконні надбудови в третій поверх, якими тепер закінчуються обидва бокові крила, є пізнішого походження – на фотографії Біркіна їх нема; але вони майже зовсім не міняють загального вигляду будівлі. Типом цей будинок 40-х років минулого століття – мабуть, один з перших кам'яних будинків у районі Хрещатика.

Минуле цього будинку зовсім ще не обслідуване. Року 1897 його придбав у статського совітника Миколи Девель провізор І. В. Айзенштадт. З того часу й до самісінької революції будинок належав родині останнього. Тепер будинок належить комгоспові, і він дає його в оренду.

Де саме в цьому будинку жив Шевченко, встановити точно нема даних. Будинок, як зазначено, досить великий і Ґудовський, звичайно, не займав його всього. Якщо судити за вивіскою фотографії, можна припустити, що приміщення Ґудовського було у другому поверсі чільного корпуса – на Хрещатицький майдан і, мабуть, тут гостював у нього Шевченко. В роки перед революцією тут містився ресторан, а решту другого поверху займав готель; тепер тут одна з організацій Комборотьбезу та приватні кватирі; у долішньому поверсі містяться магазини у долішньому.Фотограф-художник Іван Ґудовський, родом з Полтавщини, був давній приятель Шевченка, – ще до заслання останнього – з часів спільної їхньої науки в Петербурзькій Академії Мистецтв. Вмер Ґудовський майже одночасно з Шевченком – наприкінці 1860 року. Коли був Шевченко в нього в Києві, Ґудовський зфотографував його, і портрет вийшов дуже вдалий та схожий. Шевченко жив у Ґудовського дуже недовго – не більше кількох днів. Як ми вище бачили, Шевченко перейшов до Ґудовського від Ботвіновського після 7-го серпня. Від Ґудовського, за спогадами Крапівиної, він ще перебрався на Пріорку і ще жив тут у її сестри В. М. П.а 14-го серпня Шевченко зовсім уже виїхав із Києва. У листі до Шевченка від 22-го жовтня 1859 року Ф. Г. Лебединців так згадує свої відвідини: "Тарас Григорович! Нехай вам Бог дає здоров'я, нехай віка прибавить! Спасибі вам, що я побачив вас і побалакав з вами хоть трошки. А проте жалкую, що не довелось мені ще раз побачиться з вами. Прибігав я до вас разів зо-три та й ще раз довідався, як уже зовсім зібрався в дорогу... Вже останній раз прибіг я до вас, та не застав не тільки вас, але й Ґудовських. От і вийшов я на вулицю, коли дивлюсь, – сидить на стовпчику якийсь льокай. "Чий ти?"-питаю його, – "Ґудовських", – каже. – "Де ж пани твої?"- "Не знаю" – "А Тарас Григорович?" – "В гімназії". – "Будь же ласкав", – кажу йому: – "Оддай осю бумагу Тарасу Григоровичу, як вернеться він до дому". "Киев. Старина". 1898. XI, стор. 45–46.

Підготувала Марія ЗАЇЧЕНКО

Великого Кобзаря вшанували в Ізмаїлі

9 березня національно-патріотичні сили м. Ізмаїла відзначили 199-ту річницю від дня народження великого українського поета Тараса Шевченка.

Активісти Ізмаїльської міської організації Конгресу Українських Націоналістів, Народного Руху України, ВУТ "Просвіта" ім. Тараса Шевченка поклали до пам'ятника Великому Кобзарю квіти та провели урочистий мітинг.

На офіційному рівні день народження Шевченка було відзначено похапцем. Міський голова взагалі не був присутнім біля пам'ятника, від міської влади виступила заступник мера Л.Дзіковська причому її виступ був російською мовою. Голові Ізмаїльської міської організації ВУТ "Просвіта" ім. Тараса Шевченка, голові місцевої організації Конгресу професору Ю. Якусевичу слова на цьому мітингу не надали.

Прес-служба КУНу

Мітинг у Сімферополі

Дев'ятого березня в м. Сімферополі відбулися урочистості з нагоди 199-ї річниці від дня народження великого українського поета Тараса Григоровича Шевченка.

Активісти місцевих організацій Конгресу Українських Націоналістів, Української народної партії, "Нашої України", ВО "Свобода", Всеукраїнського об'єднання ветеранів, кримськотатарського національного руху зібралися біля пам'ятника Великому Кобзарю на урочистий мітинг.

У своїх виступах представники партій і громадськості відзначали велику силу Шевченкового слова, виховний характер його творчості для сучасних українців. Бурхливими оплесками нагородили учасники мітингу учня – кримського татарина, який декламував вірші великого поета українською і кримськотатарською мовами.

До слова був запрошений також вояк УПА Володимир Чермошенцев, який звернувся до присутніх із закликом піднятися на захист України й бути достойними тих, хто віддав своє життя за незалежність України.

Прес-служба КУНу

ПОДВИЖНИКИ НАЦІЇ

ДОСТОЙНА ДОНЬКА ДОСТОЙНОГО БАТЬКА

Вітаємо з ювілеєм!

Конгрес Українських Націоналістів сердечно вітає ветерана національно-визвольних змагань, українську подвижницю Оксану Манюх із 90-літтям від дня народження.

Зичимо Вам, дорога подруго Оксано, міцного здоров'я, щастя, добра, невичерпної енергії на многії і благії літа.

Ми пишаємося Вами!

З повагою Голова Конгресу Степан БРАЦЮНЬ

Серпневий день 1941 року. Юрій Припхан, директор школи в Княгинині, дільниці Станіслава, лежав удома смертельно хворий. Донька Оксана, що в переддень війни отримала атестат про середню освіту, щойно прийшла з Ямниці. У цьому приміському селі ще тривав вишкільний табір ОУН, який легально функціонував як відпочинково-трудовий. У ньому було три чоти. Оксана (псевдо – "Криця") була чотовою дівчат. Табору не добула, бо Організація поставила нове завдання. Дуже важко було сказати про це вдома:

– Мені треба їхати!
– Куди?
– Не знаю.
– Коли повернешся?
– Не знаю.
Мама – в сльози:
– Як ти так можеш? Тато хворий, а ти...
– Най їде, її і так не втримаєш...

Юрко знав свою доньку. Така вперта, як він. Коли в 1930 році бушувала в Галичині пацифікація (польське військо усмиряло безчинством і нагайками непокірних селян), його, директора і єдиного вчителя у Брині, що між Галичем і Калушем, серед зими вигнали з села з жінкою і дітьми. За те, що він 20 років виховував селян не лише в національному дусі, а й духовно, бо в селі був священик-москвофіл.

Ледве допросився Юрій Припхан, щоб йому, батькові п'ятьох дітей, дали роботу. І йому дали. Але в корінній Польщі, аж під німецьким кордоном. Поїхав туди сам. Хоч міг переїхати з сім'єю, за кошт держави. Юрій Припхан дітей не брав. Аби не спольщувалися. Бо там не було ні рідної церкви, ні рідної школи.

Дев'ять довгих літ приїжджав він додому лиш на вакації (канікули). А міг дістати роботу навіть у Станіславі. Для того вистачало зробити кількасот кроків від нашої церкви до польського костьолу – перенести туди метрику (свідоцтво про народження). Тоді він став би католиком-латинником, і поляки рахувалися б із ним.

Юрій Припхан вибрав довшу дорогу. Вчинити інакше означало для нього зрадити свій народ, свою націю. Подвиг – не лише на полі бою. А тепер, на початку війни, випробовувався дух Оксани. Чи міг він перешкодити!?. Важким було те прощання...

До щастя належить і самому ховати своїх батьків. Коли помер тато, Оксана, як учасниця Похідних Груп, перебувала в селах біля Кам'янець-Подільська. Коли померла мама – була у Львівській пересильній тюрмі, чекала етапу на Сибір.

Між цими сумними подіями був великий ідеологічний вишкіл у Криниці (Лемківщина), праця в аптеці, в Станіславі, коли далі підпільно виконувала завдання ОУН. Про той час можна довідатись із листа з грифом "Сов.секретно" від 2 листопада 1948 р., у якому Слонь, перший секретар Станіславського обкому компартії, доповідав Хрущову про оунівців. Там було й таке: *"Припхан Оксана, активная участница ОУН, бывшая руководительница Станиславской городской сети ОУН. В период немецкой оккупации по заданию ОУН ездила в восточные области для создания там националистических организаций"*.

Майже весь 1944 р. за завданням ОУН Оксана була в підпіллі в с. Любешка Ново-Стрілиського району на Львівщині, там допомагала організовувати шпиталь і лікувати вояків УПА. Після наказу легалізуватися повернулася до Станіслава. Знов працювала в аптеці, підпільно постачала УПА медикаментами.

У жовтні 1945 р. Оксана одружилася з лікарем Володимиром Манюхом. В грудні 1947 р. у них народився син Юрій.

У червні 1948 р. Оксана закінчила у Станіславі фармшколу, а в жовтні 1948 її разом з чоловіком арештували, забрали їх від 10-місячного сина.

Оксана в Тайшетському концтаборі (Іркутська обл.). Працювала на лісоповалі,

на земляних роботах, потім – в аптеці табірної лікарні. Повернулася з табору в 1955 р., чоловік – в 1956 р. В 1957 р. у них народився другий син Ігор. До Станіслава змогли повернутися лише в 1961 р., та їх далі переслідували як "врагов народа".

Тепер пані Оксана, активістка спілки політв'язнів і репресованих, незважаючи на поважний вік (20 березня 2013 р. їй виповниться 90 років), не пропускає жодної нагоди, щоб виступити, особливо перед молоддю, розповісти їй про ті буремні роки, коли гартувалася воля.

Пані Оксана охоче поділилася спогадами і з нашим часописом.

Роман КРУЦИК

ПІД ОПІКОЮ БОГОРОДИЦІ

Дуже важким і відповідальним був мій вишкіл перед поступленням в ОУН. Усе було строго законспіровано, навіть книжки з вишкільними матеріалами мали інші обкладинки. Наприклад, одна з книжок називалася "Пашні буряки".

Часто доводилося виконувати завдання ввечері, навіть уночі. Дуже важко було вирватися з дому, бо ще тоді молодь поводилася інакше. На гімназійні забави, навіть у випускних класах, дівчата ходили тільки в супроводі родичів чи набагато старших братів. Ще добре, що мама іноді дозволяла мені ночувати в товаришки Клявди Літанюк...

До речі, у Клявди тато був поляк, вона вчилася у польській школі і польській гімназії, але страждала у заполярній Воркуті за Україну. В юнацтві ОУН я була звеновою. Клявда була в моєму звені.

Присягу в ОУН в 1940 році приймав у мене мій зверхник Осип Білобрам (він не повернувся з Похідної Групи, Вічна Йому Пам'ять!). Для того він вибрав дуже безпечне і спокійне місце – церкву, і то найголовнішу в Станіславі – катедру (кафедральний собор Святого Воскресіння). Присягу Осип приймав у башті: на сходах, що вели до дзвіниці. Ми зупинилися недалеко від дзвонів.

Присягу я складала на зброї – револьвері, а він був розбезпечений і після присяги... вистрілив! У церкві в той час правилося. Але пострілу ніхто не почув!

Потім той револьвер я взяла додому. Тримала його в шуфляді нахкаслика (приліжкової тумбочки). Але приїхали совіти за моєю старшою сестрою Марійкою (її з сином і чоловіковою родиною вивезли в Сибір). Зробили в хаті обшук, перекинули все, але до нахкаслика не заглядали!

У такий спосіб через цей револьвер я за короткий проміжок часу двічі відчула заступництво і велику ласку Матері Божої Неустанної Помочі. Я найбільше шаную цей образ. Роздарувала його дітям, внукам, правнукам. Подарувала його і новій церкві у селі Бринь, де народилася.

Щоразу, коли буваю у княгининській церкві (дільниця Івано-Франківська, де коріння мого роду), йду за благословенням до образу Матері Божої Неустанної Помочі. Його офірувала церкві моя мама – в подяку за чудесне зцілення після важкої хвороби мого старшого брата Романа.

У Дивізії СС "Галичина" Пречиста Мати не дала братові загинути від ран, а потім запровадила його через океан. Там до похилого віку Роман приносив користь співвітчизникам, а доживати повернувся на рідну землю. Тепер спочиває біля своїх сестер на Івано-Франківському цвинтарі.

Велике щастя померти на рідній землі! Як прагнули цього ті, чиї кістки – по тайзі, тундрі, казахській пустелі, чи ще десь на чужині...

"ПРО СПРАВУ ГОВОРИ..."

Майже весь 1944 рік я і мій наречений Володимир Манюх перебували за завданням ОУН в Стрілиських, що на Львівщині. Там Володимир організовував лісовий шпиталь і працював у ньому. Я доглядала поранених і виготовляла в сільській аптеці ліки. Найбільше від користи – вона дуже дошкуляла тоді і партизанам, і селянам.

За кілька місяців після приходу других совітів ми отримали наказ легалізуватися і повернутися до Станіслава. Наше перебування у Львові не було для "таваріщей" дивним, бо вони знали, що ми вчилися там у медінституті.

Мединститут відкрили і в Станіславі. Володимир продовжив у нім навчання. Я ж пішла вчитися у фармшколу. Ми встигли завершити навчання до арешту.

Але ще, будучи студентом, Володимир далі лікував партизанів. Дуже часто він виїжджав у місце перебування УПА, переважно – у "Чорний ліс".

Приходили по Влодка здебільшого вночі. Дуже тривожні то були ночі. Ми здригалися на кожен стук, бо не знали, хто прийшов: друзі чи вороги – вже нас забирати...

Хоч ми обоє були в ОУН, про наші організаційні справи ніколи не розмовляли: "Про Справу говори не з ким можна, а з ким треба!". Сам Влодко ніколи не знав, кому він помагає в лісі. Питатися не можна було, та й він сам би ніколи не подумав так учинити.

Багато невідомого мені померло разом з чоловіком. Про дещо я довідалася після його смерті.

...7 січня 1945 року, на саме Різдво, недалеко від села Рибного, у сутичці з ворогом в руку і груди був поранений "Різун-Грегіт" (Василь Андрусяк), командир тактичного відтинку УПА "Чорний ліс". На час поранення коло командира була медсестра Богдана Тепинога ("Різунові" так подобалося її ім'я, що він і псевдо дав їй "Богдана").

Богдана мала в медичній сумці те, що належиться, але не було чим зафіксувати руку. Вона попросила хлопців, а вони зрізали ножами гілля, розкололи її на дощечки. Їх Богдана застосувала замість шини. Шину за кілька годин привіз лікар, оглянув і промив рану на грудях, але сказав, що потрібна буде операція, бо куля зачепила легеню. Операцію зробив 14 січня в лісничівці легендарний партизанський хірург Доктор Пастер (Олексій Зеленюк).

Після того прикрого випадку Богдана ще партизанила, поки її, поранену, не схопили песиголовці. По тюрмах і таборах вона повернулася до Станіслава. Їй вдалося влаштуватися на роботу в обласну лікарню.

Тут у хірургові другого хірургічного відділення Володимирові Манюхові вона впізнала лікаря, який приходив до "Різуна" на Різдво 1945-го, але нічого йому про те не говорила.

Не знати, чи Володимир запам'ятав Богдану. Якось, коли проводив черговий медогляд медсестер, завважив на Богдані знак.

– Що це у вас?
– Та нарив був...
– Ой, нарив...

Чи міг він не знати, який слід на людському тілі від кулі?..

Про це все п. Богдана Тепинога розповіла моєму синові в грудні 1991 року, на похороні курінного УПА тактичного відтинку "Чорний ліс" Чорноти (Володимира Чав'яка).

ЩАСЛИВИЙ ДЕНЬ У ТАЙШЕТСЬКИХ КОНЦТАБОРАХ

Той, хто перебув табори, лиш останній день у них може вважати щасливим. Я ж мала щасливим іще один день....

Восени 1954 року об'їжджав свої володіння Назаров – начальник Тайшетських політичних концтаборів. Приїхав і в нашу жіночу табірну лікарню – я працювала у ній в аптеці (до того валила у тайзі ліс).

Зігнали у клуб усіх, хто тільки міг ходити. Назаров говорив, яке добро нам зробили: зняли з нас номери, відкрили бараки (дотепер нас на ніч замикали), дозволили писати додому хто скільки хоче (дотепер можна було два листи на рік). Тепер можуть до нас на побачення їхати рідні, а якщо вони також у таборах – то можна буде поїхати до них на побачення. Лише треба написати на його (Назарова) ім'я заяву, він підпише, начальник табору дасть конвоя у супровід – і їдьте.

По цих словах завідуюча лабораторією (не пам'ятаю вже її прізвище – старша жінка, у таборах із 1937 року), а вона сиділа біля мене, сказала:

– Оксана, пашлі! – і потягнула мене до виходу.

Я не могла зрозуміти у чому річ. Вона завела мене в лабораторію, дала папір:

– Піші заявлєніє!

Коли ми вернулися, Назаров ще говорив з трибуни. Як закінчив, питається:

– Єсть вапроси?

Тоді завідуюча – до нього на сцену. За нею – і я. Кажемо, що наші чоловіки також у Тайшетських таборах, просимо підписати заяви на побачення з ними.

Назаров розгубився. Не сподівався на таку швидку реакцію на його слова. Та нічого не міг удіяти. Підписав. І відразу оголосив:

– Мітінг акончєн!

Боявся, що таких, як ми, буде більше.

З тим позволенням ми довго ходили до начальника табору, щоб нас відпустив. Завідуюча поїхала в грудні, а я – аж у лютому 1955 року.

У той бік їхала надзирателька, і я впросила, щоб мене з нею пустили. Їхали цілу ніч, прийшли на вахту до "падйома". Дежурний здивувався, бо ще такого не було, щоби зек провідував зека.

Шоста година. Пішов дежурний у корпус:

– Доктор, вставай, к тєбє жєна пріехала!
– Бросьтє шутіть!

Не повірив, але побіг на вахту. За ним бігли його товариші. Вони також не вірили. Ану ж... Як не подивитися на таке диво!?

Спочатку Влодко побачив мене через віконце:

– Ти не голодна?

То були перші його слова через шість і півроку важкої розлуки.

Ми три години чекали на вахті, поки начальник табору дасть дозвіл на побачення. На другий день я знову поїхала в свою зону – на побачення нам дали одну добу.

Може, ще живий хтось із товаришів по неволі мого чоловіка – лікаря-хірурга Манюха Володимира Костянтиновича. Скальпель і руки його не одному продовжили життя, помогли дочекатися вільної України. Мій чоловік не дочекався. Помер 3 липня 1987 року.

НОВІ ВИДАННЯ

"БЕРЕЖИ ЖИТТЯ, ЖИВУЩИЙ",

або

Голодомор в Україні через призму художнього бачення

У Севастопольському видавництві "Просвіта" за сприяння Центрального правління Всеукраїнського товариства "Просвіта" наприкінці 2012 року побачила світ книжка українського письменника Володимира Чорномора під філософською назвою "Відлуння козацької генези". Ця літературна повість розкриває злочини більшовизму.

Останнім часом посилилась увага письменників до подій з минулої історії нашої України. Адже всім відома істина – щоб будувати майбутнє, треба пам'ятати минуле, яким би воно не було, сприймати і вчитись на його уроках, діяти так, щоб трагедії, що були спричинені не природними катаклізмами, а людським фактором, ніколи більш не могли повторитись. До таких трагедій належить і голодомор, організований в Україні 1933 року комуністичним режимом, внаслідок якого загинуло, за різними статистичними даними, від трьох до десяти мільйонів ні в чому не винних людей.

Нова повість севастопольського письменника Володимира Чорномора "Відлуння козацької генези" присвячена цій трагедії. Одночасно автор порушує важливі проблеми споконвічних загальнолюдських цінностей, законів людського співжиття. І в цьому її непроминальна актуальність.

В основі твору лежать реальні факти, збирані письменником протягом кількох років і на які він спирається, будуючи сюжет своєї повісті. Вони, ці факти, стосуються історії тих сіл на землях Київщини, де відбуваються змальовані події і звідки веде свій початок родовід самого автора.

Зачинає твір своєрідний історико-публіцистичний і водночас художній авторський вступ про історію основного місця дії – хутір Велика Олексіївка, точніше про землю, на якій він лежав близько трьох століть, а в час описаних подій внаслідок визисків радянської влади й так званого розкуркулення, та насправді нищення селян-господарів, почав занепадати і потім зовсім зник, як і його жителі, "закатовані моровицею". І трагедія цього хутора, як зазначає автор, "складає часточку трагедії, які торкнулися кожного українця в душогубному тридцять третьому".

У творі немає героїв головних і другорядних. Усі вони створюють художньо реконструйований в часі той реальний світ української історії.

Коротко в повісті йдеться і про не менш трагічні для України та її народу події Другої світової війни, яка так само позначилась на долях мільйонів людей, як і на долях героїв твору. Проте головною, стрижневою композиційною фабулою твору є події, пов'язані з голодомором. Через, здавалось би, малопомітні, здебільшого побутові деталі, автор художньо виразно висвітлює соціальні прикмети часу, людські долі і страждання, спричинені більшовицькою владою, яка дедалі більше вдавалася до терору, будуючи ефімерний комуністичний "рай", одночасно знищуючи всіх, хто був не згодний з її політикою.

В.Чорномору вдалося створити яскравий узагальнювальний образ українського селянства довоєнних голодоморногеноцидних 1932–33 років XX століття. Пропустивши всі зображені події через свою вразливу душу, надавши оповіді відповідної ритмомелодики, письменник ніби підставив під скельце мікроскопа одну непересічну сім'ю Волошків, яка ототожнюється з цілим поколінням співвітчизників.

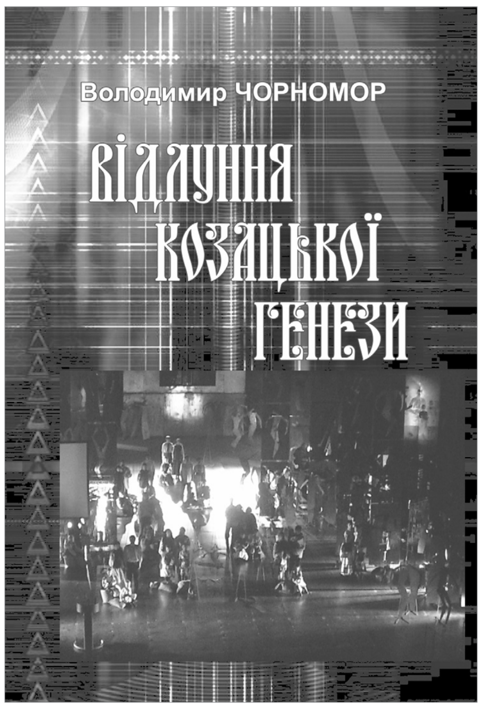
Автор знайшов оригінальний спосіб розвитку сюжетної фабули твору через наскрізну оповідь одного з героїв повісті діда Ілька. Його спогади перериваються своєрідними вставками, відступами, екскурсами в далеке чи недавнє минуле, яскравими пейзажними замальовками, що нерідко виконують роль психологічного підтексту.

Автор виявляє дивовижне уміння проникнути в глибинні таємниці людської душі, створити образ української жінки-берегині, здатної до самопожертви та щирої і відданої любові до сина і роду. Жіноча постать на тлі похмурих і безрадісних днів голодомору сприймається як символ, символ роду, символ продовження і вічності людського життя.

Взагалі письменник володіє даром живописання. Його майстерно виписані пейзажі виконують важливу образотворчу роль. Вони, як правило, досить динамічні, сповнені відтінками барв, звуків і руху, стимулюють настрій героїв, стають своєрідною інтродукцією до їх душевних переживань та надають усій оповіді експресивності. Як правило, описи природи суголосні з психічним станом дійових осіб твору. Ось один з таких прикладів: "Місяць зимової ночі безжалісно виставляє все на огляд, висвітлює рівнини за хутором, опромінює срібну піну, яка сховалась дрібними смужками біля скованої льодом копанки… Невеличка хмара проходить по лику місяця, і хутір з його мешканцями якось вимальовується білими і чорними контурами, переходить все більш і більш в густий чорний колір. Місяць за хмарами зникає. Неспокій триває – зітхання хутора, знеможеного від страждань, вривається крізь стіни будинків. Які муки терплять люди в закритих оселях, відчуває ця зоряна ніч".

Так само виразні і портрети героїв. Ось Катря, кохана Гриця: "Тонка шия вгиналася під разками колоритного намиста. Блискучими хвилями спадали вони на високі груди, на білу тонку сорочку з мистецьким вишиванням. Тоненький стан стягав червоний плетений пояс, коліна обнімала картата старосвітська плахта – з зеленими, червоними, синіми, жовтими картками".

У кожному портретному описі автор виділяє щось найбільш характерне для того чи іншого персонажа. Так у портреті Миколи Краснощока, представника ОДПУ, який прибув на хутір для "розкуркулення" хліборобів, це його очі: "Очі скляні з палаючим жорстоким поглядом, який ніби притискав усіх до землі. Хутояни дивились на нього, думали, що такий через усіх переступить". А ось баба Явдоха, мати, кажучи по-сучасному, дамоїда, що прислуговував комунарамздирникам. Найхарактерніше в ній – це так само очі: "Очі мала такі гадючі і такі пронизливі, що сховатись од неї не могло ніщо на світі". А ще "баба славилась своїми проклонами. Вона проклинала все, що траплялось на очі, – собак, курей, дітей, щоб не стрічала. Їй можна було тиждень не давати їсти. Вона живилась прокльонами і без них не могла прожити і дня. Вони були їй другою їжею. Лились з її вуст невпинним потоком. У неї тоді горіли очі і червоніло обличчя".

Повість "Відлуння козацької генези" несе в собі значний морально-етичний заряд. Широко використовуючи поетоніми, автор змушує читачів до роздумів над сенсом людського життя. Веремієва родина уособлює у творі всі сім'ї, що пережили голодомор, а молоде подружжя Волошків демонструє прихильність до традицій пращурів, дотримання віковічних традицій роду і водночас уособлює в собі долю тисяч сімей того часу.

Повість В.Чорномора – це ще одна майстерна художня розповідь про страшний злочин комуно-більшовицького режиму – штучно вчинений голодомор, спрямований на фізичне знищення цілого народу України, злочин, здійснений зграєю "червоних круків" на благословенній родючій землі, званій здавна чорноземною житницею, на землі, здатній прогодувати хлібом чи не половину Європи. І цьому злочину немає прощення.

Думається, що твір "Відлуння козацької генези", в якому художньо осмислено одну з найтрагічніших сторінок в історії українського народу і яскраво виписані герої, представники сільського люду – селяни хлібороби, які в найважчих життєвих ситуаціях зоставалися людьми, носіями народної моралі, не залишить нікого байдужим. У читача можуть виникнути можливі зауваження щодо певної сюжетної "розхристаності", яку можна пояснити наперед заданим художнім задумом письменника, потребою окремих часових зміщень і врешті жанровою своєрідністю повісті. Безперечно, повість "Відлуння козацької генези" є вагомим творчим здобутком автора. Кримська Республіканська організація Національної спілки письменників України визнала твір кращим в 2012 році в Криму і висунула його на здобуття літературної премії Фундації Омеляна та Тетяни Антоновичів.

Михайло ВИШНЯК,
кандидат філологічних наук, завідувач кафедри теорії та історії української літератури Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського, заступник голови Кримської республіканської організації НСПУ

ПИЛЬНУЙ!

ДЛЯ ВЛАДИ ЗЛОДІЯК – НАДІЙНИЙ ҐРУНТ – ІНТЕЛІГЕНЦІЯ, "ПОСТРОЕНА ВО ФРУНТ"...

А ми дивились і мовчали,
Та мовчки чухали чуби...
Тарас Шевченко

Після розвалу Есересерії, працюючи на будовах Ханти-Мансійщини, нечастими вихідними мав змогу переглядати московську періодику. На обкладинці місячника "Молодая гвардия" надибав якось розцяцьковану парсуну нашого Святослава Войовника в косоворотці рудого, патлатого, бородатого у серії "Русские святые"... Колишнім комсомольським писарчукам, котрі ще 10–20 років до згаданої публікації знали лише єдиного "святого" – "всегда/вечно живова Ленина", дорікати незнанням європейської історії – марна справа. Вони (журналотворці), окрім шкільних "Історій СРСР", вузівських підручників з істмату/діамату, нічого не проглядали. Де їм знати про візантійські хроніки, у яких "прес-секретар" імператора Цимісхія Лев Диякон, що особисто зустрічався з нашим володарем, чітко описав його запорозький вигляд: на поголеному лиці – косацькі вуса, на голеній голові – косацький чуб-оселедець. Русявим був, як переважна більшість русів-українців.

Про свідчення Л. Диякона згадували у своїх працях знані вітчизняні історики Микола Аркас, Михайло Грушевський, Дмитро Яворницький, Дмитро Дорошенко, Лев Силенко... Саме таким і зображали князя ілюстратори роману Семена Скляренка "Святослав" у підрадянських виданнях. Попри цензурний тиск видавці й художники відповідальними, чесними були перед співвітчизниками.

А це на днях в одній зі столичних книгарень беру до рук сучасне (Х., Фоліо, 2012) перевидання твору Скляренкового і очам не йму віри... Замість косацького вождя-відчайдуха з палітурки виглядає патлата, бородата, пейсата проява, тільки, на відміну від "молодогвардійської", не руда, а жагучо чорнява...

Та побійтеся Бога, керовники фоліовські, вкупі з художником Є.Вдовиченком (Євгеном? Євменом? Євграфом? Єговою? Ініціал у вихідних даних не розшифровано), "громадською радою" при видавництві! Чи ваш бог брехати користі ради не забороняє? Ваші стосунки з вашим богом – ваша справа (най пробачать мені читачі тавтологію). Але на вашій брехні "наш" освітянський міністр, він же "голова громадської ради" при "Фоліо" за сумісництвом, планує виховувати підростаючі покоління українців... А ще табачниківський МОН (міністерство освіти, науки) не моньється, впроваджує засяжнішу диверсію: всю шкільну бібліотеку світової літератури видає у тому ж улюбленому "Фоліо" на "языке" для повзучої манкуртизації титульної нації... За наявності блискучих чи й геніальних українських перекладів, когорти світового рівня перекладачів українських, зауважимо...

Питомих краян дивує "куряча сліпота", що вразила очільників творчих спілок (насамперед письменників, журналістів, художників), академічних інститутів (історії, мови, літератури найперше), потужного (за кількістю) ректорського корпусу, просвітян, котрі "не помічають" діянь знахабнілого диверсанта на освітянській ниві...

Сергій КОВАЛЬ,
член НСПУ, НСЖУ

ПОГЛЯД

КОМУ ВИГІДНО НАС ЗНИЩИТИ?

Пригадую, колись ще дитиною дивилася у сільському клубі якийсь фільм. І раптом пропав звук. Кіномеханік намагався щось там полагодити, але йому ніяк не вдавалося. Він не наважувався сказати глядачам, що "кіна не буде", бо за квитки було заплачено гроші, які вранці слід було відвезти в райцентр в рахунок виконання плану. Самі ж глядачі розділилися. Одні відчайдушно свистіли, час від часу голосно вимагаючи: "Механіка – на мило!". Інші, незважаючи на галас і брак звуку, уважно вдивлялися в екран, намагаючись зрозуміти зміст того, що там відбувається. А з екрана бігли до нас і щось кричали люди, вони падали, вставали і знову бігли, деякі вмирали, захлинаючись німим криком.

Після фільму шкільний сторож, дядько Василь, запитав нас:

– Ну, як, мальота, сподобалося кіно?

Чесно кажучи, ми не знали, що відповісти, бо зовсім не зрозуміли сюжету. Однак нізащо не хотіли признатися в цьому. Дядько й так зневажливо каже на нас "мальота". Нарешті хтось протягнув:

– А що там мало подобатися? От… німе.

– Хитра то штука – слово, – озвався після недовгої мовчанки дядько Василь. – Не дарма Бог одним словом світ сотворив. От і у фільмі тому. Давно те діялося. І люди через століття бігли до нас, хотіли про якісь свої ідеї, думки розказати, може, хотіли навчити нас чогось, попередити,.. а ми… ми виявилися глухі. Це дуже страшно, коли тебе не чують, а ще гірше – не хочуть чути.

Дядька Василя в селі прозивали Кривим або Філософом. Обидва прізвиська приліпилися до нього після війни. Перше, бо прийшов з фронту без ноги. А друге дали йому після тих злощасних колгоспних зборів, на яких зраненого фронтовика змусили привселюдно каятися в неіснуючих гріхах. Річ у тім, що поки дядько стоптував важкі кирзаки й розтирав до крові ноги, крокуючи до Берліна, поки підставляв груди під ворожі кулі, поки його гризли в окопах воші, пекло сонце й дошкуляв мороз, усю його родину – батька, матір, двох братів і сестричку-підлітка вивезли в Сибір за "пособнічество бандітам", тобто українським націоналістам. Ніхто з них не повернувся з цієї "землі обітованої". Хату "ворогів народу" віддали іншій родині, а Василь змушений був піти у прийми до вдови з п'ятьма дітьми, щоб мати хоч дах над головою. Тоді й спало комусь на думку змусити чоловіка привселюдно покаятися перед односельцями за причетність, хай і не особисту, до боротьби за визволення України. Він спершу віднікувався, а потім – нічого, згодився. І ось на зборах надають йому слово. Піднявся він на сцену, став біля застеленого червоною полотниною стола та й каже:

– Простіть мене, люди добрі, бо я молодий був, дурний і нічого не розумів. Взяли мене до войска червоного, самі знаєте, згоди не питали. Ліпше, би я був утік по дорозі. А ще прошу прощення в моїх найдорожчих тата з мамою, братів Івана й Миколи та сестрички Наталочки, бо вони, бідні, через мою дурну голову перетерпіли і муки прийняли. Та якби мені знати, що то за військо таке…

– Ти говори, та не заговорюйся, – роздратовано перебив його парторг. – Про яке військо ти говориш?

– Та про те, в якому я служив, – відказує Василь. – Ось, – витягає протокол суду – казьонний папір. Читайте. Чорним по білому: "за пособнічество бандітам". Там брехати не будуть. А я більше ніде не був, з ніким не знався і нікому не підсобляв.

Зал вибухнув реготом. Сміялися до сліз, так, що шибки деренчали в старенькому клубі, й парторг змушений був збори закрити. Дядька від тюрми, казали, врятувала велика кількість бойових нагород, але з того часу Кривий Василь зістав ще й Філософом. Та й любив поговорити про життя. Після фільму, принаймні нам, дітлахам, так здалося, дядька знов потягло на філософію. А що розуміли ми його ще менше, ніж той німий фільм, то швиденько порозбігалися.

І ось тепер, через багато років після цього випадку, згадалися і слова сільського філософа, і контекст, у якому вони були сказані.

Це дуже страшно, коли тебе не чують… А коли хворим, позбавленим найпростіших рефлексів є ціле суспільство? Говоримо, ба, навіть кричимо – до глухих, намагаємось щось показати сліпим, від німих чекаємо полум'яних промов. Недавно в засобах масової інформації з'явилася інформація про те, що з програми з історії України Міністерство освіти й науки вилучило імена всіх історичних і культурних діячів України. Здавалося б, таке блюзнірство мало б викликати спротив громадськості. Але… в окремих школах, зокрема, Львова – міста, яке ще донедавна вважало себе п'ємонтом Галичини чи навіть цілої України, про це навіть не чули. В інших поставилися до цього скептично: мовляв, видання підручників – справа затратна, поки воно до нас дійде… Ще хтось покладає надії на міське управління освіти, яке багато робить для патріотичного виховання школярів. Однак загальний настрій педагогів далекий від оптимістичного, особливо щодо оцінки власних сил і можливостей. А як до цього факту поставилися батьки школяриків, їхні дідусі та бабусі, яким, очевидно, таки найбільше залежить, якими виростуть їхні чада? Абсолютно байдуже. У цьому місці пасувало б гнівно апелювати до громадянської свідомості й національної гідності, бити на сполох і закликати до вироблення певної стратегії й тактики виховання патріотизму, любові до Батьківщини і т.д. і т.п. І все це, зрештою було б правильно. Але по-справжньому переконливими можуть бути лише факти. Нерідко, дивлячись на старше покоління, особливо на тих, хто пережив Другу світову війну, брав участь у національно-визвольних змаганнях, дивуємося: звідки в цих людей ще й сьогодні беруться сила, непохитна віра у справедливість, у перемогу добра над злом, а головне – віра в Україну, її державність? А як прислухаємося до їхніх спогадів-розповідей, зрозуміємо, що це – не тільки дух тогочасної епохи, а й наслідок родинної школи виховання протягом багатьох поколінь. Чому саме родинної? Бо вона формувалася і діяла не завдяки, а всупереч політиці тогочасної держави. Спробуймо простежити стан освіти в Україні в минулому столітті на різних етапах його розвитку. У тій частині України, яка була під Росією, за царських часів аж до 1917 року не було жодної (!) української школи. Тому, коли зараз хтось пояснює те, що українські письменники послуговувалися російською граматикою, відсутністю (непопулярністю, меншовартістю)… української мови, інакше, як блюзнірством, причому блюзнірством злочинним, не назвеш. Не менш критичною була на початку ХХ століття ситуація з освітою в Західній Україні. Однак тут українські школи були, хоч і в невеликій кількості. Так, одна середня українська школа припадала на 820 тисяч осіб. З перших днів революції кожне село намагалося відкрити українську школу, збирало кошти, відводило приміщення, землю, розшукувало вчителів. З березня до осені 1917 року в Україні було відкрито 57 середніх шкіл, які існували на приватні або громадські кошти. Під тиском народу та педагогічної громадськості України міністерство освіти Тимчасового уряду змушене було дозволити ввести в усіх народних початкових школах навчання українською мовою, а в учительських семінаріях та інститутах запровадити вивчення української мови, літератури та географії. Але найбільше для відновлення української духовності зробила Українська держава, яку відновлював гетьман П.Скоропадський. Вже на кінець 1917 року в Україні діяло 47208 народних шкіл, 1210 вищих початкових шкіл, 474 чоловічі та 262 жіночі гімназії, 91 комерційна школа, 70 рекламних, 18 торгових і 18 духовних шкіл. Навіть Сталін – сумнозвісний кат українського народу – добре розумів, яку роль відіграє патріотизм у формуванні свідомості, громадянської гідності людини, як впливає на її бойовий дух. Тому в роки Другої світової війни українські школи і вищі навчальні заклади евакуювалися для роботи в тилу. В одній лише Саратовській області працювало 30 українських шкіл і класів, у Свердловській – 18, у Новосибірській – 11, не кажучи вже про університети, інститути, ремісничі училища та інші освітні заклади. Зрозуміло, як тільки минула загроза імперії, політику пригнічення інших національностей аж до їх знищення було відновлено. Пам'ятаємо і так звану брежневську конституцію, скеровану на утвердження панівної ролі єдиної нації і єдиної мови – російської. А також про те, який колосальний інтерес був до вивчення української мови, історії на початку 90-х, коли тільки формувалася незалежна Українська держава. Хто б міг подумати, що через більш як двадцять років відродження української мови, повернення історії доведеться все починати спочатку, як у далекому 1917? Мимоволі виникає запитання: кому це вигідно, хто насправді є автором і режисером планомірного знищення української нації, яке, як свідчить практика, лише частково залежить від того, хто стоїть біля керма держави? Не буду описувати всіх "славних перемог" на цьому шляху. Нагадаю лише, що точкою їх відліку стала відмова ще в дев'яностих роках від підпорядкування національній ідеї всіх сфер життєдіяльності держави. А скандальний закон про мови, ухвалений торік, виявився не фарсом, а початком, на перший погляд, абсурдного процесу, який має велику ціль.

Тепер повернемося до підручника і навчальної програми з історії України, за якими вже цього року мають почати займатися п'ятикласники. З них зникли імена Богдана Хмельницького, Тараса Шевченка, Михайла Грушевського, Івана Франка, Лесі Українки та багатьох інших світочів нації. Змінено низку архіважливих формулювань, у результаті чого зникло саме поняття "українська держава". Натомість з'явилися якісь знеособлені фігури київських князів, українських козаків, які невідомо чого хотіли і за що боролися. Не менш знаковим є і подання подій 1917–1920 років. Йдеться вже не про Українську революцію, відновлення Української держави, а всього-на-всього про "українців у революції". Ось таким є на практиці виконання цілої низки урядових документів і постанов, ухвалених протягом 1993–2012 років і спрямованих на виконання Державної національної програми "Освіта", патріотичне виховання учнів тощо. Не меншим фарсом на цьому тлі є й те, що, коли нарешті Президент України заговорив про Голодомор, коли він поклав квіти до пам'ятника героям Крут, чиновники від освіти "не рекомендували" акцентувати особливу увагу школярів на цих історичних подіях.

Результат такої політики в скупих цифрах дослідження Фонду демократичних ініціатив, а також даних самого Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України: 80 відсотків молоді невпевнені, що держава може захистити їхні права, а ще 52 % хоче виїхати з України. То яке майбутнє нас чекає? Мимоволі виникають запитання, які понад 100 років тому ставив класик пролетарської революції – "З чого почати?" і "Що робити?". Попросіть для початку своїх дідусів і бабусь, а ще краще прабабусь і прадідів, хай вони пригадають вам слова, які вичитали колись у своїх букварикахі і які запам'яталися їм на ціле життя:

Українка я маленька,
Українці батько й ненька,
І сестричка, й брати милі
На Вкраїні народились.
Не забуду я ніколи:
Знак мій – тризуб в синім полі,
Україна – край мій рідний,
Що був славний і свобідний.

Викарбуйте їх у своєму серці. І тоді можна буде починати жити спочатку.

Леся РУПНЯК

ЛИЦАРІ УКРАЇНИ

У Києві згадували князя Святослава Ігоровича

8 березня Київська міська організація КУНу разом із національно-патріотичними силами столиці провела мітинг біля пам'ятника київському князеві Святославу Ігоровичу на Пейзажній алеї.

"Князь Святослав відзначився низкою безпрецедентних на той час військових походів. Зокрема, він розгромив величезну Хозарську державу і розчистив торгові шляхи на Схід для Київської Русі", – сказав голова Київської міської організації Конгресу Юрій Шепетюк.

Він наголосив, що постать князя Святослава досі не достатньо досліджена в історіографії доби Київської Русі, а тому і не вшановується належним чином.

На мітингу також виступили Георгій Лук'янчук та В'ячеслав Толпига.

Історична довідка: Святослав Ігорович (Хоробрий; бл. 939–березень 972) – великий князь київський (княжив з 945, самостійно – у 964–972), полководець. Батько великого князя київського Володимира Святославича (Великого); син князя київського Ігоря і княгині київської Ольги. М.Грушевський назвав Святослава Ігоровича "козаком на престолі".

"Не осоромимо землі Руської, а ляжемо кістками тут, бо ж мертві сорому не мають!", – промовляв Святослав до свого війська перед боєм.

Прес-служба КУНу

ТРАДИЦІЇ

СВЯТО КОЛОДІЯ – УКРАЇНСЬКА "МАСЛЯНА"

На останньому тижні перед Великоднім постом (2013 року – з 11 до 18 березня) в Україні відзначають "Колодія" – старослов'янське свято на честь весняного Сонця. Його ще називають: Колодки, Масляниця, Сиропусний тиждень, Сирна неділя, Пущення, "ніжкові заговини" та ін. Саме у той час повсюдно справляють, як кажуть у народі, масниці, і подекуди влаштовують "Проводи Зими".

Колодій – давньоукраїнський Бог шлюбу та людської злагоди. Він – опікун подружнього життя, оберігав молодих від нещасть і недуг, заохочував до продовження людського роду. Його святкування має суто національний зміст і в нього мало спільного з російською "Масляною", якої на козацькій Україні не було – вона прийшла до нас від північних сусідів, де має зовсім інший характер, пісні, ігрища, звичаєві норми і навіть страви – не такі, як в Україні на Колодія. У нас не практикуються агресивні кулачні бої й бійки "стінка на стінку"; немає льодових гірок; не печуть млинців з червоною і чорною ікрою, а традиційно готують вареники з сиром та сметаною. Цього тижня збігає останній термін, коли перед постом можна влаштовувати весілля. А ще – цей звичай суто жіночий і має характер загального примирення, злагоди та всепрощення.

Чому він називається "Колодій"? Тому, що з наближенням весни Сонце піднімається вгору по своєму небесному колу, відганяючи зимові холоди, а його сила, тепло та енергія передаються природі й людям. Отже, "Коло діє", життєтворний процес на землі триває, настає новий етап його оновлення. Сонячну ознаку Колодія – маленьку вербову колодочку з навкісними хрестиками, перев'язану стрічечкою, дівчата прикріпляли на груди своєму хлопцеві (Черкащина). Парубкам, що за рік не одружилися, чіпляли до руки чи до пояса справжню колодку, від якої можна було відкупитися лише подарунком або поставивши могорича. Віддавали "колодку" під час Великодніх свят таким чином: дівчина дарувала своєму обранцеві кілька писанок у вишитій хусточці. За це хлопець "наймав" їй танок, тобто замовляв музику (Східне Поділля). А на Полтавщині, в окремих селах, кріпили колодку й батькам (до ноги) у покарання за те, що своєчасно не одружили своїх дітей. На Волині, зібравшись у понеділок до корчми "на колодку", одному з хлопців одягали на голову хустку, чіпляли йому деревинку і заставляли "волочити" її, аж доки той не відкупиться могоричем.

Незважаючи на різне тлумачення Колодія, свято широко відзначалося на всіх теренах України аж до 30-х років XX ст. І хоча є деякі відмінності у його проведенні в різних регіонах – зміст і характер були однаковими. Це – суто український звичай і йому немає аналогів в інших народів.

Ось як описує Колодія у своїй монографії "Український рік у народних звичаях в історичному освітленні" (К.: Обереги. – 1993) канадійський етнограф українського походження професор Інституту дослідів Волині у Торонто Степан Килимник: "На останньому тижні перед Великим постом, сирної чи сиропусної неділі, у понеділок, сходились до корчми лише жінки. Непомітно одна з них клала на стіл сповите полінце й тоді всі враз викрикували: "Народилась Колодка (чи Колодій) народилась! Колодка народилась!". Бралися всі за руки й жвавими рухами, з веселими викриками-вигуками

та відповідними піснями, співаних нині на хрестинах, на зразок "А вже наше дитя народилось, а вже дитя на світ Божий та й з'явилось!", – тричі обходили навколо стола, примовляючи: "Колодка народилась!". Потім, у вівторок, колодка хрестилася, у середу їй справляли похрестини, у четвер вона помирала, у п'ятницю її ховали, а в суботу поминали, тужили і плакали за нею". Колодій завершив свою справу – задав ритм і хід весні. Дія його теплотворна і життєрадісна. Тиждень він повладарював і відходить, помирає. За ним тужать жінки:

Колодій-чику-чику
І голуб-чику-чику!
Ждали тебе цілий рік,
Та короткий тобі вік!

Отаке поетичне свято, багате образно символічними дійствами, загадковими ритуалами, добрими побажаннями, щедрою гостиною створили наші предки і тривало воно цілий тиждень, супроводжувалося веселими піснями, запальними танцями, жартівливими діалогами і забавами. Ось як, наприклад, співали у цю пору в Зборівському районі на Тернопільщині:

Стояла на колодці,
Моргала на хлопців.
– З гаю, молодці, з гаю,
Я чорні очі маю.

Готували для цієї події і спеціальні цілющі напої з трав, що давали людям бадьорість й лікували від хвороб. Таємниці приготування "колодієвих напоїв" відкрив відомий лікар-фітотерапевт з Яготина на Київщині Євген Товстуха. Захопливу розповідь про це можна прочитати в його книзі "Українська народна медицина" (К.: Рось. – 1994).

У час, коли люди проводжають зиму і закликають весну, Колодій допомагає повернути їм втрачене здоров'я, силу, бо саме тоді вони відчувають загальну втому – не вистачає свіжої садовини та городини. А тому на початку холодів, ранньої весни, чи влітку, коли ще буяє рослинне царство, вміли наші далекі предки готувати колодієвий напій. Збирали барвисте різнотрав'я: медунку, подорожник, цикорій, яглицю, м'яту, чебрець, липовий цвіт, кропиву, деревій, калину, смородину, агрус, первоцвіт, верес, материнку. Спеціально для сонячного трунку відшукували рослини, які цвітуть яскравими квітками жовтого кольору. Цей священний напій значно додає сил, молодечої наснаги, емоційної рівноваги. Одних він заспокоює, інших позбавляє нудьги й безнадії, туги за втраченим коханням, оздоровлює літніх людей і виснажених сухотами, допомагає хворим. Протягом семи днів у давнину смакували колодієві напої, бо наостанок разом з Колодієм повинні були зникнути всі злі та ворожі сили, а тому наприкінці розваг він ще раз щедро обдаровував людей своєю сонячною добротою. Усі раділи йому, цілувалися, жартували та співали пісень, адже наближається Великдень:

Ой спасибі, Колодію,
Що зібрав докупки,
Гостювали, цілувались,
Аж злипались губки!

Прадавнє свято українців повертає нас до свого коріння, учить добра, мудрості, злагоди, очищає душу, виводить за межі буденного, гнітючого, приносить радість і світлу надію. По крихітці збираємо те, що втрачене протягом віків, починаємо відроджувати й знайомити широкий загал із забутими традиціями.

Тож будьте здорові, дорогі побратими і всі добрі люди, з пресвітлим празником Колодія, з провесінню!

Я на тебе, Колодію,
Маю всю надію.
А без тебе, Колодію,
Нічого не вдію!

Ольга РУТКОВСЬКА,
член НСЖУ

НАША МОВА КАЛИНОВА...

ЯК МИ ГОВОРИМО І ПИШЕМО

НЕПРАВИЛЬНО	ПРАВИЛЬНО
Людина рідкісної доброти…	Винятково добра людина…
Бурхливі овації…	Овації (бурхливі оплески)…
Текучка кадрів…	Плинність кадрів…
Твори Л.Українки…	Твори Лесі Українки…
Справа не варта виїденого яйця…	Справа не варта ламаного гроша…
Легкоранима душа…	Вразлива душа…
Настольна книжка…	Настільна книжка…
Невеликий ростом...	Невеликого зросту (невеликий на зріст)...
Недобросовісні сторожі…	Несумлінні охоронці…
Передовий авангард…	Авангард…
Поверхневе дослідження теми…	Поверхове дослідження теми…
Об'єгорити…	Обдурити, ошахрувати…
Оплачувати за проїзд…	Платити за проїзд…
Давно не переварювала його…	Давно не переносила (не терпіла) його…
Двічі піднімали зарплату…	Двічі підвищували зарплату…
Тратити час даремно…	Гаяти (гайнувати, марнувати) час…
Палка з двома кінцями…	Палиця на два кінці…
Поверхом вище…	На поверх вище…
По старості літ…	Через старість…
Розміром з будинок…	Завбільшки, як будинок…

Підготувала Марія ВОЛОЩАК

Практичні посібники Марії Волощак **"Неправильно – правильно. Довідник з українського слововживання", "Збірник мовностилістичних порад лінгвістів, літературознавців, публіцистів", "Складні випадки правопису та відмінювання прізвищ і географічних назв"** можна замовити тел. 044-353-19-77, моб. 050-385-91-86, e-mail: voloschak@yandex.ru

ПОЗИЦІЯ

ПОДВІЙНЕ ГРОМАДЯНСТВО – ЗАГРОЗА УКРАЇНІ

Таку думку висловив голова Вінницької обласної організації КУНу В'ячеслав Березовський в коментарі вінницькій газеті "РІА".

Він навів приклад Закарпаття, яке давно відчуває на собі підвищену увагу Угорщини, оскільки тут проживає багатотисячна громада етнічних угорців, які уже мають паспорти закордонного угорця, що дає змогу сусідній державі впливати на цей регіон України. Аналогічна ситуація із румунами Чернівецької та Одеської областей, росіянами, які проживають у Криму.

"Подвійне громадянство є шкідливим чинником, який потенційно загрожує територіальній цілісності української держави. Власники паспортів Румунії, Угорщини, та Росії вже втягнені в орбіту інтересів інших держав, хоча фактично є громадянами України. Приклад військової експансії Російської Федерації задля відторгнення у Грузії територій південної Осетії та Абхазії у 2008 році, дає підстави вважати таку тенденцію дуже небезпечною, адже вказані території до того були заселені громадянами Грузії, перед тим масово "паспортизованими" російською владою з-за кордону", – сказав В'ячеслав Березовський.

Голова Вінницького КУНу вважає, що такими протиправними діями щодо надання громадянства інших держав громадянам України має зацікавитись Служба Безпеки. "Українська держава має більш рішуче протистояти експансивній політиці сусідніх країн, зокрема Угорщини щодо Закарпаття, Румунії щодо Буковини та Бессарабії, Росії щодо Криму та південно-східних областей України", – наголосив політик.

Прес-служба Вінницької ОО КУНу

Видавець Конгрес Українських Націоналістів
Засновник та шеф-редактор Степан Брацюнь
Редакційна колегія Іван Белебеха, Іван Головацький, Ярослав Радевич-Винницький.

Адреса редакції: 01001, вул. Хрещатик, 21, пом. 111, м.Київ; тел./факс (044) 279-78-08 e-mail: nacija@ukr.net

Адреса видавця: 01004, вул. Антоновича, 36, м. Київ, тел./факс 235-37-61

Реєстраційне свідоцтво: Серія КВ № 7970, видане Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 08.10.2003 р.
Передплатний індекс: 09715
Банківські реквізити: СПД Брацюнь Степан, р/р №26008013932801 у філії "Центральне регіональне управління ВАТ "Банк "Фінанси і кредит", ТОВ м. Київ, МФО 300937, ЄДРПОУ 2305606776

Газету набрано і зверстано у комп'ютерно-видавничому центрі Конгресу Українських Націоналістів.
Газету видрукувано у ТОВ "Поліграфічна компанія "Інтерекспресдрук"
Замовлення №
Наклад 14 000 прим.
Ціна договірна

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9